

به نام خداوندی

که هستی را آفرید

که اسرار هستی را آفرید

و انسان را، که در این اسرار غور کند

سرشناسه: آلووی، تام؛ ویلسون، گرگ؛ گراهام، جف
(Alloway, Tom; Wilson, Greg; Graham, Jeff)

تاریخ انتشار کتاب به زبان اصلی: ۲۰۰۵

عنوان: آزمایشگاه مجازی یادگیری؛ راهنما و نرم‌افزار /

نام پدیدآورندگان: تام آلووی، گرگ ویلسون، جف گراهام

مترجمان: رضا زمانی، ابوالفضل محمدی

مشخصات نشر: تهران: نیوند، ۱۳۹۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۰۹-۵-۵

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Sniffy, The Virtual Rat; Pro Version 2,0

یادداشت: کتابنامه

موضوع: روان‌شناسی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۷ الف ۵ / ۱۹ BF۳

رده‌بندی دیویی: ۱۵۳ / ۱۵۲۶

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۰۸۶۵۱

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار مترجمان
۱۷	پیشگفتار: نصب و راه اندازی برنامه اسنیفی
۲۱	راهنمای سریع منوها و فرمان ها
۳۵	فصل اول: مقدمه ای بر اسنیفی
۳۵	چرا اسنیفی ساخته شد؟
۳۶	اسنیفی، این مخلوق پویانما چگونه ساخته شد؟
۳۷	نرم افزار اسنیفی
۳۹	اسنیفی ابزاری آموزشی است نه ابزاری پژوهشی
۴۱	کاربرد آنچه از اسنیفی می آموزید
۴۳	فصل دوم: مقدمه ای بر شرطی سازی کلاسیک
۴۳	نگاهی به نرم افزار اسنیفی
۴۵	خلاصه ای درباره شرطی سازی کلاسیک
۴۶	پاسخ هیجانی شرطی (CER)
۵۲	کادر محاوره طراحی آزمایش شرطی سازی کلاسیک
۶۰	پنجره حالت ذهنی حساسیت و ترس

۶۱	 پنجره حالت ذهنی شدت پاسخ به CS
۶۴	 پنجره نسبت تحرک
۶۵	 نمودار تراکمی در شرطی‌سازی کلاسیک
۶۷	 پنجره ضریب (یا نسبت) سرکوب رفتار
۶۸	 انواع مختلف پیوند
۷۱	 چگونه نتایج معتبر و قابل مقایسه به‌دست آوریم
۷۳	 چگونه نتایج به‌دست آمده را به برنامه‌های دیگر منتقل کنیم
۷۴	 چاپ محتوای کامل یک پنجره داده‌ها
۷۵	 کپی کردن و الصاق بخش قابل رؤیت یک پنجره

۷۷ فصل سوم: پدیده‌های اصلی شرطی‌سازی کلاسیک: فراگیری، خاموشی، بپودر

فورد به فورد، و تأثیر شدت محرک

۷۷	 اطلاعات فنی مهم
۷۸	 تسریع زمان
۸۰	 نکته‌هایی دیگر برای صرفه‌جویی در وقت
۸۱	 کنترل سر و صدا
۸۱	 مقدمه‌ای بر آزمایش‌های این فصل
۸۲	 تمرین ۱: فراگیری یک پاسخ شرطی
۸۸	 تمرین ۲: خاموش‌سازی
۹۱	 تمرین ۳: بازگشت خودبه‌خود
۹۳	 تمرین ۴: تأثیر تغییر در شدت CS
۱۰۳	 تمرین ۵: تأثیر تغییر در شدت US

چند پرسش	۱۰۶
تمرین‌های دیگر	۱۰۶

فصل چهارم: شرطی‌سازی ترکیبی، ممانعت، غلبه، و بیش‌چشمداشت	۱۰۷
تمرین ۶: شرطی‌سازی ترکیبی در مقایسه با جفت‌کردن CSها به‌صورت مجزا	۱۰۸
تمرین ۷: ممانعت	۱۱۶
تمرین ۸: غلبه	۱۲۲
تمرین ۹: بیش‌چشمداشت	۱۲۷
خلاصه	۱۳۱
چند سؤال	۱۳۱
تمرین‌های دیگر	۱۳۲

فصل پنجم: خوگیری، حساس‌سازی، و شرطی‌شدن مهرک‌های زمینه	۱۳۳
مقدمه	۱۳۳
تمرین ۱۹: خوگیری، حساس‌سازی، شرطی‌سازی زمینه	۱۳۶
تمرین‌های دیگر	۱۴۱

فصل ششم: آشنایی با شرطی‌سازی عامل	۱۴۳
ادوارد تُرن‌دایک	۱۴۳
بی. اف. اسکینر	۱۴۵
محفظهٔ عاملی	۱۴۹
تقویت و تنبیه	۱۵۱

۱۵۷ فصل هفتم: پدیده‌های اصلی شرطی‌سازی عامل: آموزش با مفزق غذا

شکل دهی، خاموشی، بازگشت خود به خود، و تقویت ثانوی

۱۵۷	شرطی‌سازی عاملی: شیوه کار
۱۵۸	پنجره حالت ذهنی پیوندهای عاملی
۱۶۰	تمرین ۲۲: آموزش با مخزن غذا
۱۶۲	تمرین ۲۳: شکل‌دهی رفتار اسنیفی برای فشار دادن اهرم
۱۶۸	تمرین ۲۴: نمودارهای تراکمی؛ ترسیم پاسخدهی اسنیفی
۱۷۲	تمرین ۲۵: خاموشی
۱۷۸	تمرین ۲۶: تقویت ثانوی
۱۸۱	تمرین ۲۷: بازگشت خود به خود
۱۸۲	تمرینی دیگر

۱۸۵ فصل هشتم: برنامه‌های تقویت و تأثیر تقویت سیمی

۱۸۵	مقدمه و مثال
۱۹۱	برنامه‌های نسبتی متغیر (VR) و برنامه‌های فاصله‌ای متغیر (VI)
۱۹۲	برنامه‌های نسبتی ثابت (FR)
۱۹۳	برنامه‌های فاصله‌ای ثابت (FI)
۱۹۴	تنظیم برنامه در کادر محاوره طراحی آزمایش شرطی‌سازی عامل
۱۹۷	تمرین ۳۱: قراردادن اسنیفی تحت یک برنامه VR کوچک
۲۰۰	تمرین ۳۲: چگونه مقدار برنامه نسبتی متغیر را برای اسنیفی افزایش دهیم
۲۰۱	تمرین ۳۳: برنامه‌های فاصله‌ای متغیر

- تمرین ۳۴: برنامه‌های نسبتی ثابت ۲۰۲
- تمرین ۳۵: برنامه‌های فاصله‌ای ثابت ۲۰۳
- عملکرد اسنیفی تحت برنامه‌های مختلف تا چه اندازه با واقعیت تطبیق می‌کند؟ ۲۰۳
- تمرین ۳۶: تأثیر تقویت سهمی بر خاموشی ۲۰۴
- چند سؤال و چند تمرین دیگر ۲۰۶

فصل نهم: شکل‌دهی رفتارهایی غیر از فشار دادن اهرم

- تمرین ۴۳: شکل‌دهی اسنیفی برای اجرای رفتار درخواست ۲۰۹
- تمرین ۴۴: شکل‌دهی رفتار پاک کردن صورت ۲۱۵
- تمرین ۴۵: شکل‌دهی رفتار غلت زدن اسنیفی ۲۱۸
- تمرین ۴۶: شکل‌دهی اسنیفی برای انجام رفتارهای دیگر ۲۲۱
- تمرین ۴۷: شکل‌دهی به رفتار گربه برای درخواست کردن یا راه رفتن روی دو پا ۲۲۲
- چند پرسش و تمرین ۲۲۶

پیوست: چگونه فایل‌های برنامه اسنیفی را مدیریت کنیم

- فلاپی دیسک و هارددیسک ۲۲۹
- فایل‌های خود را کجا ذخیره کنیم؟ ۲۳۲
- دستیابی آسان به برنامه اسنیفی و فایل‌ها از صفحه نمایشگر کامپیوتر ۲۳۴
- ذخیره کردن فایل‌ها ۲۳۵
- باز کردن فایل‌ها ۲۳۸
- کپی کردن فایل از هارددیسک به فلاپی دیسک ۲۴۰
- کپی فایل از فلاپی دیسک به هارددیسک ۲۴۱

۲۴۲ ذخیره کردن فایل‌ها روی CD

۲۴۳ ارسال فایل با پست الکترونیک

۲۴۵ واژه‌نامه فارسی - انگلیسی

۲۶۱ واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

۲۷۷ مراجع

۲۸۱ نمایه

پیشگفتار مترجمان

یکی از کمبودهای اساسی آموزش روان‌شناسی در ایران، کمبود یا فقدان آزمایشگاه‌های روان‌شناسی، به‌خصوص در رشته‌ها و مباحث پایه از قبیل روان‌شناسی فیزیولوژیک، روان‌شناسی احساس و ادراک، و روان‌شناسی یادگیری است. تا جایی که اطلاع داریم اساساً هیچ آزمایشگاه روان‌شناسی فیزیولوژیک در ایران وجود ندارد حتی در سطح آموزشی چه رسد به آزمایشگاه پژوهشی در این رشته. در مورد روان‌شناسی احساس و ادراک شاید وضع کمی بهتر باشد و حداقل بعضی از آزمایش‌های ابتدایی این مبحث قابل نمایش و آموزش باشند، ولی تنها در همین حد نه بیشتر. در مورد روان‌شناسی یادگیری اوضاع بینابین است؛ تعداد کمی لوازم آموزشی آزمایشگاهی وجود دارند که بیشتر به شکل اشیاء موزه از آنها استفاده می‌شود و دیگر پس از گذشت دهه‌ها در عمل قابلیت استفاده چندانی ندارند. مهم‌تر آنکه لوازم آزمایشگاهی پژوهشی در این زمینه بسیار نادرند (اگر اصلاً وجود داشته باشند) و مصداق عبارت النادر کالمعدوم. با توجه به این وضعیت است که روشن می‌شود چرا دانشجویان ما و حتی اساتید ما به این زمینه از تحقیقات عنایتی ندارند و در اکثریت قریب به اتفاق موارد به پژوهش‌های همبستگی اکتفا می‌کنند (جز در مورد مداخلات بالینی). دانشجویان ما با این فعالیت‌های آزمایشگاهی اساساً چندان آشنا نمی‌شوند و به امری ناشناخته و مجهول هم که نمی‌توان علاقه‌مند شد و دل بست. اگر هم آشنایی مختصری دست دهد امکان عملی چندانی برای این فعالیت وجود ندارد.

آهسته آهسته این ذهنیت حاکم شده است که گویی روان‌شناسی محدود است به آنچه در دانشگاه‌های ما آموزش داده می‌شود و کارهای عملی جزئی که دانشجویان ما فرصت

انجام آنها را دارند. اگر پیش از این اراده‌ای یا حتی تمایلی برای ایجاد آزمایشگاه‌های مجهز روان‌شناسی در برخی از سرهای پرشور و آرمان‌گرا وجود داشت زیر خاکستری از شکست‌های پی در پی و کوشش‌های پراکنده و نافرجام پنهان است و دیگر درخشش و بارقه‌ای ندارد. از زبان فردوسی بزرگوار و به بیان گوارا و نجیبانه او: یکی داستانی است بر آب چشم. و این داستان بر آب چشم و سوز دل را بدان آوردم که مقدمه‌ای باشد بر چرایی ترجمه این کتاب.

حتی در سرزمین‌هایی که سنتی دیرینه در بر پایی و استفاده از آزمایشگاه حیوانی دارند، به تدریج برای آموزش، به استفاده از تجهیزات الکترونیک و مجازی مانند آنچه این کتاب و نرم‌افزار ضمیمه آن فراهم می‌سازند بیشتر و بیشتر روی می‌آورند، به چند دلیل، از جمله آنکه برپایی و اداره این آزمایشگاه‌ها مستلزم هزینه سنگینی است. دیگر آنکه، در بسیاری از کشورهای غربی، رعایت مقررات اخلاقی در مورد نگاهداری و مراقبت از حیوانات آزمایشگاهی، اداره این نوع آزمایشگاه را بسیار پر هزینه‌تر می‌کند. همچنین با رعایت همه مقررات اخلاقی در مورد نگاهداری حیوانات، باز هم با این‌گونه آزمایش‌ها مخالفت می‌شود به‌ویژه وقتی که از حیوانات برای آزمایش‌هایی استفاده شود که جنبه آموزشی دارند و داده‌های علمی بدیع و تازه‌ای پدید نمی‌آورند، مخالفت طرفداران حقوق حیوانات شدیدتر است.

ما در ایران برخی از مشکلاتی را که ذکر شدند نداریم اما نه سابقه و سنت مستحکمی در زمینه ایجاد آزمایشگاه برای دانشجویان روان‌شناسی داریم و نه بودجه لازم برای این کار. نکته بسیار مهم دیگر اینکه به دلیل مشکلات بین‌المللی که با آنها مواجهیم اگر بودجه کافی نیز منظور شود باز هم دستیابی به وسائل مورد نظر بسیار دشوار خواهد بود. ذکر این مورد بی‌مناسبت نیست که در یکی از دانشگاه‌های معتبر کشور نزدیک به یک دهه است که از گروه و دانشکده مربوط فهرستی از وسائل و ابزارهای آزمایشگاهی روان‌شناسی با صرف وقت و زحمت بسیار فراهم و به دانشگاه ارسال می‌شود اما تا به امروز دریغ از یک وسیله آزمایشگاهی خریداری شده. در یک دانشگاه معتبر کشور وضع این چنین است، در مورد دانشگاه‌ها و واحدهای دانشگاهی دیگر باید گفت، تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل.

در کشور ما، با توجه به این شرایط، استفاده از کتاب حاضر و نرم‌افزار ضمیمه آن برای انجام کار آزمایشگاهی دانشجویی در زمینه یادگیری ضرورتر و توجیه‌پذیرتر از بسیاری از کشورهای دیگر به نظر می‌رسد.

با توجه به آنچه گفته شد تصمیم به ترجمه این کتاب گرفته شد تا امکان انجام آزمایش‌های دانشجویی، سهل‌تر و با هزینه‌ای اندک در اختیار دانشجویان ما قرار گیرد. این کتاب تا حد بسیار زیادی جای خالی بخش عمده‌ای از آزمایشگاه آموزشی روان‌شناسی یادگیری را پر می‌کند و در دانشگاه، دفتر کار، منزل، خوابگاه، و در هر جای دیگری که یک دستگاه کامپیوتر معمولی در دسترس باشد آزمایشگاهی مستقل به فوریت بر پا می‌شود و می‌توان بسیاری از آزمایش‌های مرتبط را به آسانی اجرا نمود، تمرین کرد، آموخت، و لذت برد، و تجربه‌ای بسیار شبیه به کار با حیوان واقعی آزمایشگاهی حاصل نمود. اما هنوز هم با حسرت و تأسف باید گفت که جای آزمایشگاه‌های پژوهشی روان‌شناسی در کشور ما بسیار خالی است و نمی‌دانیم تا کی فقط باید آرزو داشت و محروم و چشم‌به‌راه ماند.

دکتر رضا زمانی

دکتر ابوالفضل محمدی